

KOHÁNYI

SZABADSÁG

A SZABADSÁG 70

A Szabadság, amely kétségkívül a legöregebb az összes magyar lapok között, amelyek ma megjelennek bárhol a világon, Magyarországon kívül, november 11-én lett 70 esztendő. Ha nem is ünnepezzük ezt az évfordulót nagy ünnepségekkel, mégis meg kell emlékezni róla, mert hiszen ez az egyetlen ujságja az amerikai magyarságnak, amely immár több mint két nemzedéken keresztül, megszakítás nélkül szolgálja őket.

A "Szabadság"-nak, mint új hetilapnak első száma 1891 november 11-én jelent meg. Az első szám megjelenését hosszas előkészület vezette be, mert az ilyesmi azokban az időkben nagy dolog volt. Pár száz dollár és legalább egy két megfelelő ember kellett hozzá, és sem az emberekből, sem a dollárokból nem igen futotta még akkoriban.

Egyetlen lapja volt akkor az amerikai magyarságnak, szintén hetilap, a New Yorkban megjelenő "Amerikai Nemzetőr", Erdélyi Sz. Gusztáv lapja, de az is verszegény, gyengén szerkesztett publikáció volt és már messzesége miatt sem lehetett igazi szócsöve a már akkor Clevelandban és környékén élő elég tekintélyes számú magyarságnak. Magyar ujságra mindig nagyobb szükség volt, mert a pánszláv agitáció már akkor erősen dult, amelynek egyik célja volt úgy az óhazai, mint az itteni magyarság lejáratása az amerikaiak előtt. Clevelandban még temploma sem volt akkor a magyaroknak. A tótokkal egy templomba jártak a katolikusok, ahol folytonos megaláztatásban volt részük.

ESZTENDŐS
1961
Nov. 11.

Ira: VASVÁRY ÖDÖN

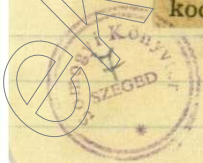
A sürgető szükségét két tekintélyes magyar, a nagy emlékü Kundtz Tivadar és Black József, polgárháborús veterán hallgatta meg, akik biztosították egy 600 dolláros kölcsön folyósítását, ha akad legalább száz olyan magyar, aki az új lapvállalatba belép 15 dolláros részvények vásárlásával, amit részletekben is le lehet fizetni. Akadt is 117 magyar, de amikor a részletek fizetésére került a sor, a pénz nem folyt be.

Végre Rózsafi Mátyás Kossuth emigránsnak, aki 1849-ben Komáromban lapott szerkesztett, sikerült valahonnan 600 dollár kölcsönt szerezni és a lapvállalat megalakulhatott. Szerkesztőnek Kohányi Tihamért választották meg, segédszerkesz-

tőnek Szepessy L. Józsefet. Kohányi 12 dollár, Szepessy 9 dollár heti fizetést kapott. Az első példány, szerény négy kis oldalon, meg is jelent 1891 november 11-én.

(A "Szabadság" szerkesztőségében, úgy tudom, berámázva ott van a falon a "Szabadság" első számának egy állítólagos példánya. Ez azonban nem az első, hanem a második szám volt. Mivel az első számhoz lehetetlenség volt hozzájutni, valaki tintával egyest csinált a kettősből a lap fejen, de úgy, hogy a változatást a vak is látja. Ezt valamikor dr. Cserna Endre, a lap akkori szerkesztője mutatta nekem.)

Kohányi Tihamér, a szerkesztő, 28 éves legényember volt akkor. Két évvel azelőtt került Amerikába, meglehetősen viharos múlt után, amit mint budapesti ősjogász és részben fővárosi, részben vidéki újságíró töltött el. Elszegényedett sáros-megyei nemes családból származott, amely (ha a Horthy korszak lett volna) büszkén használhatta volna hármass nemesi előnevét, mint a régi orsóci, trócsányi és kohányi Kohányi család. Amerikai élete éppen úgy kezdődött, mint akármelyik másik szegény bevándorlóé. Ő is egy-két dollárral a zsebében érkezett s pár nap múlva már ott találta magát a pennsylvaniai Eckley bányájában, ahol napi 81 centért hat kis bányakocsit kellett megraknia szénnel. Nemsokára jobb

munka kínálkozott, napi egy dollárért, de erre már nem volt képes: egy disznóolat kellett volna összetákolnia s erre már nem futotta a zöld amerikai tudománya. Innen nemsokára Chicagoba került, egy ruhagyárba, ahol heti öt dollárért sepernie kellett a gyár öt emeletét, megmosni az ablakait, mosogatni és ládákat szegezni. Ment volna minden, a ládaszegezés kivételével, amit a két balkezes greenhorn nem tudott rendszeren megcsinálni. Kilenc hét mulva, 35 centtel a zsebében, az utcára kerül. Elhatározza, hogy "önalósítja" magát, pedlér, gyalogboltos lesz. Így megismeri Chicago és környéke, főképen South Bend magyarságát és rajtuk keresztül az amerikai magyarokat. Egy new yorki utja alkalmával megáll Clevelandban és ottmarad végleg, haláláig.

Kohányi clevelandi élete mindössze 22 eszten-

deig tartott, 1913 március 10-én, ötven éves korában meghalt. Az egész amerikai magyarság őszinte gyásza kísérte sirjába.

A clevelandi 22 esztendő tömérdek gonddal, keserőséggel és munkával telt el. Az új lap nehezen indult s volt idő, amikor megszűntnek kellett tekinteni 1912 karácsonyára végrehajtó viszi el a lap összes ingóságát, nyomdáját egy téves adósság miatt. Az első évek emberfeletti küzdelmei ásták alá Kohányi egészségét s idézték elő korai halálát. Azonban a sikerek sem maradtak el: a lap, még mint hetilap, 1901-ben szízes, 72 oldalas jubileumi számot ad ki. Kohányi volt kezdeményezője a nemzeti diszszászló Amerikába való küldésének, az ő munkája teremtette meg a clevelandi Kossuth szobrot, majd a budapesti Washington szobrot. A lapot 1904-ben változtatta napilappá, ami szintén nagy áldozat volt, mert a hetilap jól meg volt alapozva és már gondtalan életet biztosított tulajdonosának, míg a napilap új munkatömeget, gondot és kiadást jelentett. De megusza ezt is és megérte életének egyik legnagyobb napját, amikor 1911-ben, a lap husz éves jubileumi ünnepén maga az Egyesült Államok elnöke, Taft is megjelent az ünnepi banqueten.

Kohányi neve már életében legendássá lett az amerikai magyarok között. Kevés barátja és sok ellensége volt, de mindenki elismerte, hogy tiszta kezű, talpig becsületes emberként szolgálta az amerikai magyarságot. Mindenki tudta róla, hogy csak egy cél állott előtte: erősíteni, növelni az amerikai magyarság becsületét a befogadó nemzet előtt és hasznára válni az amerikai magyarságnak.

Lapja már majdnem ötven esztendővel túlélte az alapító halálát, akinek neve ma is fogalom a régi magyarok között. Azóta sok minden történt, a lap látott jobb és nehezebb esztendőket, de az alapító szelleméhez soha sem lett hűtlen és sohasem lett méltatlan azokhoz a küzdelmekhez, amelyeken Kohányi Tihamér rendületlen hűséggel és vas akarattal keresztül vitte. Kohányi Tihamér hagyatéka ma is nemes örökség, amely a befogadó haza iránti hűségre és az amerikai magyarság készséges szolgálatára kötelez!

